

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

4. Ostenditur amorem illum sine quo creatura rationalis condi nequit per vera[m] gratiam inspirari debere: idque primo ex amore veritatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT QVARTVM.

Ostenditur amorem illum sine quo creatura rationalis condi nequit per veram gratiam inspirari debere: idque primo, ex amore veritatis.

QUOD quidem primò inde perspicuum fieri putamus, quia amor ille sine quo creatura rationalis in quocunque fingatur statu esse nequit, non potest cum ulla probabilitate depressior aut decoloratior cogitari, quam ut per eum creatura quamvis non trinum & unum Deum, non Spiritum à Patre Filioque procedentem, non Filium incarnatum diligat, certè tamen inter veritatem & falsitatem constituta veritatem sibi de rebus agendis affluentem castè & sincerè diligere possit, illius regulis animum assigere illam corde retinere, ne in falsa vel sentienda vel agenda rapiatur. Quid autem boni diligere naturaliter poterit si hoc non poterit? Sed illa ipsa casta dilectio veritatis est effectus gratiæ Dei, nec humanis viribus obtineri potest. Tradit hoc aperitissimè Augustinus, naturalibus freris rationibus adversùs homines nihil omino de divina gratia, nihil de elevatione naturæ suæ ad statum supernaturalem cogitantibus, sed gravissimis meris erroribus, quibus eum non à Deo bono, sed malo principio profluxisse statuebant, hoc est, adversùs Manichæos. Nam cum eos pedetentim eo ducere vellet, ut faterentur & esse Deum & hominem esse posse sapientem, hoc est bonum ac beatum nihil aliud proferret, quam esse quasdam regulas veritatis ut studentiam esse sapientiam, iusto esse vivendum, Deum a melioribus esse subdendam, Patria paribus comparanda, Propria suis quibusque tribuenda, à corruptione animi averitendam, & huiusmodi quas quilibet non nimum vitij cœcatus ac depravatus, tanquam regulas & lumina virtutum supra mentem suam immutabiliter fulgere cernit & ad sapientiam bonitatemque animi pertinere non dubitat. Illæ autem regulæ æternæ & incommutabiles in ipsa sempiterna veritate quæ Deus est, lucent, vel ipsa potius æterna veritas sunt, quæ mentibus vitio non obcœcatis desuper splendet & omnibus velut publicum lumen præsto est, & omnibus naturæ dignitate excellentior supereminet. Agit hoc magno conatu Augustinus non exigua parte libri secundi de libero arbitrio: Quapropter, inquit, nullo modo negaverim esse incommutabilem veritatem, hæc omnia quæ incommutabiliter vera sunt continentem, quam non possum dicere tuam vel meam, vel cuiusquam hominis, sed omnibus incommutabilia vera cernentibus tanquam miris modis secretum & publicum lumen præsto esse, ac se præbere communiter. Et paulo post: Hanc ergo veritatem de qua iam diu loquimur, & in qua una tam multa conspiciuntur, ex-

A excellentiorem puras esse quam mens nostra est, an æqualem mentibus nostris an etiam inferiorem? Et cum invictè probavisset esse superiorem, eo quod secundum ipsius veritatis immutabiles regulas quas communiter cernimus judicemus quid quid judicamus, de ipsis verò nullo modo quis judicet, tanquam re confectâ, concludit. Quare si nec inferior nec æqualis est, restat ut sit superior atque excellentior. Et proinde veritas illa incommutabilis verus Deus est, de quo invento triumphans: Ecce tibi est, inquit, ipsa veritas, mente scilicet sublimior: amplectere illam si potes & frueri illa, & delectare in Domino & dabit tibi petitiones cordis tui. Quid enim petis amplius quam ut beatus sis, & quid beatius eo qui fruatur inconcussa & incommutabili, & excellentissima veritate. Et paulo inferius: Et non in luce veritatis beatam vitam collocare motumus? Imo vero quoniam in veritate cognoscitur & tenetur summum bonum, eaq; veritas sapientia est, cernimus in ea tenemusq; summum bonum, eaq; persruamur. Beatus est quippe qui fruatur summo bono, hæc enim veritas ostendit omnia bona quæ vera sunt, quæ sibi pro suo capto intelligentes homines vel singula vel plura eligunt quibus fruuntur. Et rursum: Hæc est libertas nostra cum illi subdamur veritati, & ipse est Deus noster. Et infra: Si aliquid est excellentius veritate, ille potius Deus est; si autem non est iam ipsa veritas Deus est. Cujus discursus veritatem atque soliditatem quam multis alijs in locis Augustinus facit, & de quo invento tibi magnopere gratulatur, admiratus Evodius, quicum disputat tanquam de invento Deo tam propinquo mentibus nostris, in cuius sempiternæ veritatis communibus regulis discernere sentiebat quicquid verum de virtutibus cerneret; Ego verò, inquit, incredibile omnino & quam tibi verbis explicare non possum, lætitia persusus accipio ista & clamo esse certissima. Clamo autem voce interiore quæ exaudiri cupio ab ipsa veritate & illi inherere dilectione scilicet quod non solum bonum, sed etiam summum bonum & beatissimum esse concedo.

Et hæcenus quidem vidimus, Augustinum luculentissimè probatè esse Deum ex ipsis incommutabilibus regulis veritatis, seu ex seipsa quæ in illis virtutum regulis ac luminibus incommutabiliter fulget veritate, qua mens cujuslibet eam cernentis, raptim velut ictu coruscationis attingitur. Quam doctrinam si quis abjectioribus Aristotelicæ philosophiæ conceptibus assuetus fortassis minus capit, sciat ille in Augustino esse solemnissimam, creberrimam, celeberrimam certissimamque: quæ neq; negari neq; turbari potest, nisi potissimas bases doctrinæ ipsius, quam de Deo sexcentis locis

Ibidem.

Cap. 13.

Ibidem.

Cap. 14.

Lib. 2. c. 15.

Lib. 2. c. 15.

Lib. 2. c. 15.

locis in suis operibus tradit, labefactata velit. **A** Qua de re si locus flagitaret vel necessitas posceret, non nisi difficile esse integrum volumini ex ejus doctrina texere sicut jam diu mihi animus fuit. Sed rem pulcherrimam, gravissimam, divinissimamque, maturiori adhuc ætati servo ac tempori magis vacuo ab occupationibus, tum usgentibus de divina gratia, tum Episcopalibus, quæ me suo quotidiano recurſu ac mole premunt.

Nunc ergo videamus id cujus causa ista diximus, videlicet, animum esse non posse sapientem, justum, bonum, sed tantummodo distortum ac pravum, nisi incommutabiles illas regulas sapientiæ justitiæque diligat: & istam dilectionem esse effectum veræ & supernaturalis gratiæ Dei.

Et primum quidem ex eadem Augustini contra Manichæos dissertatione perspicuum est. Cum enim ibidem tradidisset, corpora inter creata bona esse infimum bonum, liberam voluntatem medium, usum verò bonum voluntatis, hoc est virtutem esse summum bonum ita pergit post multa interposita: *Voluntas ergo qua medium bonum est cum inhaeret incommutabili bono, eique communi non proprio, sicut est illa de qua multum locuti sumus, & nihil digne diximus, veritas, tenet homo beatam vitam, scilicet beatitudine non patriæ tantum, sed etiam hujus vitæ ac viæ, eaque ipsa vita beata, id est animi affectio inhaerentis incommutabili bono, proprium & primum est hominis bonum. In eo sunt etiam virtutes omnes quibus male uti nemo potest. Nam hæc quamvis magna in homine & prima sint, propria tamen esse uniuscuiusque hominis non communia satis intelligitur. Veritate enim atque sapientiâ que communis est omnibus omnes sapientes & beati sunt inhaerendo illi. Et uberius expressiusque paulo post: Neque prudentiâ cuiusquam sit prudens alius, aut fortis fortitudine, aut temperans temperantia, aut iustus iustitiâ hominis alterius quisquam efficitur. Quo modo igitur sit aliquis prudens, seu sapiens, fortis, temperans, justus? Audi: Sed cooperando animum illi incommutabilibus regulis luminibusque virtutum, quæ incorruptibiliter vivunt in ipsa veritate sapientiæque communi, quibus & ille cooperavit & fixit animum, quem illis virtutibus præditum sibi admittendum proposuit. Ecce luculentissimè declaratum non aliter fieri posse sapientem & justum & fortem ac temperantem animum, quam eum amoris vinculo affigendo regulis illis luminibusque virtutum quæ sempiternâ & incommutabili & communi veritate omnibus cernentibus præsto sunt. Nam veritatem incommutabilem illarum regularum diligendo, fit ipse animus veritati dilectæ similis, quæ in singulis virtutum luminibus luget, sapiens, temperans, justus, fortis, eoque sapientior, temperantior, justior, fortior, quò illis inhaeret firmiter, ac delectatur ardentius.*

Quæ sanè doctrina non solum Augustini **D** autoritate, sed ipso quoque naturali lumine rationis; ex quo totus ille discursus est haustus & pendet, videtur esse certus ac perspicuus. Quid enim amplius flagites ut animus

rectus sit, ut justus, ut fortis, ut temperans, quam ut veritatem incommutabiliter singularum virtutum præscripta dictantem, sincerissimè, castissimè, ardentissimèque diligat, & præter ipsam nihil diligat? Quis animus rectior & erectior, & ab omni terrena fæce incorruptior cogitari, quis Deo similior fingi potest? Ipse enim est veritas incommutabilis sicut ipsa incarnata veritas dixit, *Ego sum veritas, & ipsa veritas est sapientia*, ut Augustinus subinde dicit. Diligendo ergo sincerè, solum ipsam regularum istarum veritatem mente suâ præstantiorem, nihil aliud sanè quam Deum incommutabilem diligit, utpote qui nihil est aliud nisi illa veritas quam videndo mente contingit: sicut Augustinus tunc isto loco, tum alijs plurimis ex professo docet.

Vnde & in libro ad Honoratum: *Cum sapiens sit Deo ut mente conjunctus ut nihil interponatur quod separet, Deus est enim veritas, nec ullo pacto sapiens quisquam est si non veritatem mente contingat: negare non possumus inter stultitiam hominis & sincerissimam Dei veritatem medium quiddam interpositum esse vobis sapientiam, cui scilicet credendo paulatim ad videndam quoque ipsam veritatem illam incommutabilem, quam sapiens videt ac diligit manu quasi ducatur. Et alibi: *Hæc est autem vera dilectio ut inhaerentes veritati in se vivamus.**

Ex quo jam facillè intelligitur, cùm Augustinus generaliter perverſam seu distortam voluntatem nihil aliud esse dicat, quàm separationem à veritate: *Ea quæ dicitur à veritate atque sapientiâ separatio, perverſa voluntas est, quæ inferiora diligitur.* Nimirum quia sicut voluntas veritatem diligens, non potest vel esse nisi recta vel cogitari, ex quo fit ut opus bonum facere juxta Scripturam sit a facere veritatem, & b ambulare in veritate, & diligere veritatem: ita voluntas abruptens veritatis illius dilectionem, & ab ea se separans, non potest vel esse vel cogitari nisi distorta atque perverſa. Vnde Augustinus: *Interſic in te quicquid contrarium est veritati. Et de diabolo Christus: In veritate non stetit.* Et ista quoque ratio est cur Augustinus tam solemniter designat peccatum non esse aliud quàm diffidium, factum vel concupitum contra æternam legem. Lex enim æterna nihil est nisi ipsa veritas Dei, seu ut expressius dicam veritas Deus, juxta illud Augustini. *Lex tua veritas, & Veritas Tu.* Cujus veritatis tanquam æternæ legis lucem sibi fulgentem & faciendâ dictantem cùm videt, suâ voluntate deserit, necessario voluntate pervertitur, distortuè, fit pravus & perverſus & peccat, in quocunque naturæ statu homo esse fingatur.

Sed jam alterum illud videamus, unde casta ista dilectio veritatis quæ in æternis illis virtutum regulis luget, & sine cujus dilectione sapientem aut justum aut temperantem esse, aut ullâ virtute imbui impossibile est: an viribus puræ naturæ, quibus conspici possunt, possunt etiam diligere, sicut Philosophorum Scholasticorumque, nonnullorum confirmat eruditioſ

Lib. 2. de lib. arb. c. 19.

Lib. 2. de lib. arb.

Lib. 2. de lib. arb.

Lib. 2. de lib. arb.

Lib. 2. de lib. arb.

Lib. 2. de lib. arb.

Lib. 2. de lib. arb.

Lib. 2. de lib. arb.

Lib. 2. de lib. arb.

erudicio? Audire Augustinum gratiam Dei etiam in ista dilectione qua regulis illis incōpurabilibus aeternae veritatis animus affigitur, & corrigitur, praedicantem: Nam illa ipsa, quam attulimus disputatione loquitur, disertisque verbis se gratiam Dei etiam tunc in istis virtutibus, qua veritatem ita consideratam diligendo comparantur, se praedicasse testatur: *Quam vis & in his libris, qui non contra illos omnino (Pelagianos hostes gratiae) sed contra Manicheos conserpti sunt de libero arbitrio, non omnino de ista Dei gratia reticimus, quam laudanda impietate conantur auferre. Diximus quippe in secundo libro, non solum magna (id est virtutes illas qua reguntur illas aeternas diligendo conferuntur animo) sed etiam minima bona non esse posse, nisi ab illo à quo sunt omnia bona, hoc est, Deo. Et paulò post: Virtutes, inquam, quibus rectè vivitur magna bona sunt &c. quare abundantia & magnitudo bonorum Dei non solum magna, sed etiam media & minima bona esse praesitit. Magni*

A laudanda est bonitas eius in magnis, id est virtutibus illis quam in medijs, qualis est voluntas & omnes animi potentiae. Quibus verbis veram se Dei gratiam praedicasse in virtutibus conferendis, & majorem quam est illa qua voluntas & ratio & facultates animi collocatae sunt, quae non nisi naturalis creationis gratia est, ipsemet diserte, ut audivimus profertur. Cum ergò non possit ulla naturalior, ulla inferior, ulla dilutior dilectio Dei in pura natura viribus cogitationis fingi ut animus rebus fiat quam illa, qua diligitur ipsa virtutis cuiusque rectitudo, hoc est veritas incommutabilem luminum uniuscujusque virtutis, qua facienda praescribuntur, nec illa viribus humanis haberi queat, sed dono Dei, nec sine illa rectus, sed tantum à veritate ac Deo distortus, ac peruersus esse possit, perspicuum est non posse naturam rationalem sine dono gratiae supernaturalis institui.

CAPVT QVINTVM.

Secundò, ex amore iustitiae.

SECUNDA probatio ex eadem poenè radice, hoc est, ex dilectione iustitiae proficitur. Cum enim creatura rationalis institui non possit à Deo nisi cum voluntate aliquo modo ordinata ad creatorem consequenter fieri nequit, ut sine dilectione iustitiae producat: hoc est voluntas eius dilectione iustitiae & quietatis imbuta esse debet quando producit vel certe quod in idem redit ita robusta esse debet, sive interis facultatis ipsius viribus, sive assistente externo auxilio Dei, ut inter iustitiam & iniustitiam velut in bivio constituta, iniustitiam in omnibus operibus suis fugere & iustitiam diligere possit. Hoc enim si virium imbecillitate non possit certissimum est creaturam rationalem nullo modo peccaturam, vel certe omnia eius peccata velut per canalem recursura in autorem Deum. Viribus enim caret, quibus ea declinare & iustitiam diligendo bonum facere possit. Rectissime enim Augustinus: *Ex eo quod non accepit nullus reus est; ex eo vero quod non facit quod debet, iustus reus est. Debet autem, si accepit & voluntatem liberam & sufficientissimam facultatem. Et iterum: Si hoc debet quisque quod accepit, & sic hinc factus est ut necessario peccet, hoc debet ut peccet. Cum ergò peccat, quod debet facit. Quod si secus est dicere neminem naturam à sua cogni ut peccet. Et iterum: Si non recedunt ab eo modo, quo naturaliter factus est ita ut melius esse non possit, ea qua debet facit cum haec facit. Vnde de Angelis & primo homine discretissime sanctus Doctor dicit: Si hoc ad iuramentum (permanendi in bona voluntate) vel Angelo vel homini cum in peccatis suis defuisset, quoniam non saluatur à facta erat, ut sine divino adiutorio posset manere, si vellet, non utique sua culpa cecidissent. Aut iuramentum quippe defuisset sine quo ma-*

A nere non possent. Certissimum igitur esse debet creaturam rationalem produci non posse quin liberam suam voluntatem iniustitiam declinare & iustitiam diligere possit sicut aeternae & indispensabilis legis praecipuum iuber.

Iam verò ista dilectio iustitiae, cuius robore peccata fugiantur, & praecipua fiant, nullo modo potest à creatura rationali obuiari, nisi per veram & proprie dictam & supernaturalem gratiam Dei. Docet hoc diversis locis Augustinus, apertissimeque tradit dilectionem illam qua voluntas diligit ipsam iustitiam praecipui & ex illa dilectione iustitiae aliquod bonum opus facit, non esse aliud nisi charitatem illam quam diffundit in cordibus nostris vera gratia Spiritus sanctus qui datus est nobis. Declaravimus hoc nonnullis testimonijs Augustini evidentibus, cum de operibus infidelium tractarem. Sed quia doctrina ista praclarissima & ex profundissima veritatis penu hausta quibusdam Neotericis nimis incredibilis videtur & Aristotelis principijs nimis adversa, cogimur adhuc paulò uberius Augustini constantiam in ea asserenda tuendaque demonstrare. Et sane si nihil aliud proferremus nisi solum librum de Spiritu & littera Sermoneque decimum septimum de verbis Apostoli, ex quibus loco citato testimonia nonnulla delibavimus, nihil amplius desiderari possit. Sic enim loquitur capite illius libri decimo: *Confugiamus per fidem ad iustitiam gratiam. Et quis effectus illius gratiae? Ut per donum Spiritus sancti iustitiae delectati poenam huius munditiae evadant. Ecce ipsa delectatio iustitiae effectus gratiae, ac donum Spiritus sine ullis ambagibus asseritur. Nec initium tantum sed & incrementum dilectionis iustitiae ex eodem fonte*

*Vide sup. l. 3
de statu nat.
l. 16.*

*lib. de ept.
l. 10.*